

SKULPTURE (PORTRETI) ZORANA KUZMANOVIĆA U 3BGD-U

Prvo što se pomisli kada se pomene umetnik Zoran Kuzmanović jesu livnica i livački postupak. To znači da je on u tesnoj vezi sa materijalom - metalom, odnosno sa različitim agregatnim stanjima metala i energijom koja je potrebna za transformacije materije.

Zato nije čudno što je njegov misaoni proces, a samim tim umetnička pozicija i likovni jezik koji koristi, u tesnoj vezi sa metalom, livenjem, oblikom, volumenom i svim drugim elementima koje podrazumeva klasična skulptura.

Pre nekoliko nedelja jedan broj članova naše umetničke zadruge bio je u njegovom atelju u Jugovu i tada smo videli, prvi put, kako rad, koji je Kuzmanović predvideo za izložbu u prosotru 3BGD-a, izgleda u realnosti i shvatili da su zapravo u pitanju tri rada koji su uzajamno tesno povezani. Sva tri rada su refleksija na ljudski lik. Odmah je bilo jasno da je Kuzmanović došao u jedno novo polje umetničkog istraživanja. Vajarski, odnosno livački postupak je bio samo puko sredstvo u procesu artikulacije vizuelnog iskaza i pristupu ljudskom obliku.

Ti radovi su ukazivali na tri bitna nova elementa u njegovoj umetničkoj poziciji: prvo, u pitanju su radovi proizašli iz jednog konceptualnog pristupa umetničkom mišljenju; drugo, pored materije i igre sa njom, važan element je napon koji on stvara u postavci tih radova; treće, ti radovi su sa predumišljajem vezani za određeni prostor, dakle, u pitanju je prostorna instalacija.

Zašto se može pomisliti da je u pitanju konceptijski pristup, iz prostog razloga jer je skulptura sastavljena od delova koji su pokretljivi, promenljivi i prilagodljivi. Iza toga je morao postojati, skoro se može reći, inženjerski i konstruktivistički proces mišljenja. Ljudski lik sa kojim se on već duže vreme suočava postaje samo metafora u procesu razvoja iskaza. Opisivanje, volumen, ispitavanje karaktera pa i forma su, čini se, otišli u drugi plan.

Tri skulpture, tri portreta-profila, čine jedan skoro neodvojiv niz, moglo bi se čak reći da je u pitanju jedna instalacija koja se sastoji od tri dela. Prvi ljudski lik je zaokružena silueta, profil, odnosno samo „metalna“ ivica ljudskog lika kroz koju se može proći kao kroz neku kapiju. Taj profil je namerno izbačen iz balansa i ponovo vraćen kroz zategnute metalne sajle (linije) koje uz pomoć kontrategova na zidu, plafonu i stubu u obliku suza ili jedne najobičnije cigle, taj portret drže u novom balansu, ali ovog puta u kontekstu jedne snažne tenzije. Druga skulptura je isti taj profil ljudskog lika, sa dodatnim, iznenađujućim elementima (ispolirana mesingana usta i providna epoksidna usta) razapet u jednu liniju, jedan niz, između stuba i zida. Posmatrač vidi profil koji se odupire o dve površine, koji na taj način uzrokuje novi vid tenzije. Treća skulptura ili treći deo instalacije je portret - profil koji se jednom svojom stranom odupire od zida, a drugom od poda, a među njima je niz sajli-linija koje celi sklop dovode u treći tip napregnutosti.

Celokupna postavka se ne može gledati, niti čitati, kao skup pojedinačnih skulptura, već nas Kuzmanović, umetnički veoma vešto, primorava da sve posmatramo kao jednu celinu. Prostor između delova instalacije nije prazan prostor, već je u funkciji likovnog iskaza koji on koristi. Međuprostori, ritmovi, simetrije, logika i tenzije koji tu nastaju upućuju na visoku svesnost o značaju prostora u kome se izložba postavlja. Kuzmanović u tom konkretnom slučaju, pored ostalog, nama posmatračima demonstrira i jedan arhitektonski proces mišljenja!

Na osnovu svih tih premisa trećebeograđani su na predlog Radoša Antonijevića umetnički reagovali. Očigledno je bilo da se Kuzmanovićev atelje-livnica nalazi na Dunavu, isto kao i galerija-utopija Treći Beograd. Na osnovu činjenice da su mesto na kome su radovi nastali i mesto na kome se rad izlaže povezani kroz najmoćniju reku Evrope, brzo se došlo do zaključka da je logično da se Kuzmanovićevi radovi prevezu brodom do galerije kroz jedno simboličko putovanje Dunavskom art rutom, da se to putovanje snimi, okom izabranog posmatrača Veljka Pavlovića. To putovanje i posledični video rad 3BGD-a je odgovor na jedan veoma inteligentan i senzibalan impuls umetnika Zorana Kuzmanovića Kuzme.

Unapred pažljivo strateški isplanirano posmatranje putovanja, u prenesnom smislu, postaje dokument, slično kao i u slučaju izvođenja rada Kolektivni san 2, Umetničke zadruge Treći Beograd, koji je takođe bio svojevrsan umetnički odgovor na izložbu ruske umetničke grupe Kolektivne akcije. Taj dokument, video materijal, posledica posmatranja jednog umetničkog dejstva, naknadnim radom izabranog posmatrača mutira u svojevrsan umetnički iskaz u obliku video rada.

Na taj način se zaokružuje trijalog, kroz delovanje i bez reči, između Kuzmanovića koji je tvorac umetničkog rada i izložbe, Umetničke zadruge Treći Beograd koja reaguje na impuls i deluje praveći povratnu spregu u odnosu na Kuzmanovića i posmatrača Veljka Pavlovića koji od tog dijaloga stvara treći element i kako sam kaže pravi novu stvarnost, jer ono što nije zabeleženo to i ne postoji.

Selman Trtovac, jun 2012.